

Дослідження проблемної заборгованості у банках України та методів управління нею

Мага Тетяна Сергіївна

Науковий керівник: професор, к.е.н. Вядрова І.М.

Харківський навчально-науковий інститут

Державного вищого навчального закладу

«Університет банківської справи»

Постановка завдання. Кредитування відіграє важливу роль в розвитку економіки. Для суб'єктів господарювання це можливість забезпечити безперебійне виробництво, започаткувати та розширити діяльність, а для більшості фізичних осіб це можливість швидко придбати житло, автомобіль та інші товари. У зв'язку зі значним коливанням курсу, невиплат заробітних плат, нестабільною політичною ситуацією в державі, прострочена заборгованість по кредитах зростає, а це, в свою чергу, негативно впливає на ліквідність, платоспроможність та репутацію як окремого банку, так і банківської системи країни в цілому. Тому дослідження проблемної заборгованості та вироблення заходів для її недопущення є важливим для нормального функціонування банківської системи країни.

Результати. Питання проблемної заборгованості займалися такі науковці як Тарануха І.Ю, Ключарьова, Л.Д. Примостка, В.І. Міщенко, А.П. Казарцева, але, не зважаючи на це, воно і досі є актуальним для подальшого дослідження.

Слід зазначити, що за даними Національного банку України частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів з 01.01.2008 року по 01.01.2011 року зросла, що було наслідками кризи 2008-2009 років. З 01.01.2011 по 01.01.2014 роки вона зменшилась і на початок 2014 року становила 7,7 %, але починаючи з 01.01.2015 по 01.02.2016 частка простроченої заборгованості в загальній сумі кредитів знову збільшується з 13,5 % до 22,8 %. Причиною такого зростання було різке ослаблення національної валюти та зменшення купівельної спроможності населенням. (Див. табл. 1)

Таблиця 1 Динаміка основних показників діяльності банків [1]

[illegible]

№ з/п	Назва показника	01.01. 2008	01.01. 2009	01.01. 2010	01.01. 2011	01.01. 2012	01.01. 2013	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2016	01.02. 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.1	Суб.госп	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	802 582	785 918	802 471
1.2	Фіз особ	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	179 040	152 371	155 454
2.	Загальна частка простроч. заборгов. у заг. сумі кредитів %	1.3	2.3	9.4	11.2	9.6	8.9	7.7	13.5	22.1	22.8

Очікування українських банків невтішні, адже вони прогнозують що до III кварталу 2016 року відбудеться зменшення обсягів і погіршення якості кредитного портфеля як для суб'єктів господарювання, так і для фізичних осіб. Тому аналіз проблемної заборгованості у банках логічно переходить у наші дні.

Наявність проблемної заборгованості негативно впливає на ліквідність банку, його репутацію. Це змушує банки збільшувати резерви під активні операції, що, в свою чергу, призводить до зменшення коштів, які могли б банку принести додатковий прибуток. Тому найчастіше українські банки, для того щоб зменшити проблемну заборгованість обирають метод реструктуризації боргу. Він враховує як інтереси позичальника, адже дає можливість йому покращити рівень своєї платоспроможності, так і банківської установи, бо забезпечує постійне надходження коштів на її рахунок. Також вітчизняні банківські установи використовують методи ліквідації проблемних кредитів, а саме вони передають роботу зі стягнення проблемної заборгованості безпосередньо працівникам банку або передають проблемні активи в управління колектору.

У свою чергу Національний банк України намагається вирішити проблему безнадійної заборгованості банківської системи України. Він 23 липня 2015 року розробив Методичні рекомендації щодо роботи банків з боржниками – фізичними особами, у яких виникли або можуть виникнути фінансові труднощі. Ці рекомендації розроблені за технічною допомогою Міжнародного валютного фонду з урахування загальноприйнятої банківської практики та міжнародного досвіду для того, щоб обрати найбільш прийнятний варіант для обох сторін реструктуризації заборгованості.[1]

Також Національний банк запропонував два варіанти для вирішення проблем із простроченою заборгованістю позичальників банків:

- максимально підвищити збір коштів за простроченими кредитами;
- виокремити безнадійні кредити та передати до створеного Державного агентства з відновлення активів, яке буде спеціалізуватись на стягненні простроченої заборгованості з позичальників.[2]

Стосовно розвинених країн світу, питання проблемних кредитів намагались вирішити за допомогою реструктуризації. Наприклад, США знижували відсоткові ставки, робили пролонгацію термінових позичок, в Аргентині більш поширеною була практика викупу проблемних кредитів, конвертацію валютних кредитів, тобто децентралізованими методами.[3] А такі країни, як Фінляндія, Гана, Швеція створювали так звані КУА («поганий» банк), який здійснював централізований продаж недіючих кредитів третій особі, за допомогою акумулювання на власному балансі рахунку недіючі кредити інших банків.[4]

Висновок. Проблемна заборгованість українських банків має витоки ще з часів кризи 2008-2009 років. На теперішній час ситуація погіршується, тому що платоспроможність населення у зв'язку з інфляцією, підвищення курсу долара, затримок та невиконання зарплат зменшується. НБУ та банки намагаються вирішити цю проблему за допомогою реструктуризації валютних кредитів, розроблення Методичних рекомендацій щодо роботи банків з боржниками – фізичними особами, створення Державного агентства з відновлення активів тощо. На нашу думку, слід у першу чергу, звернути увагу на визначенні та управління очікуваної прибутковості проблемного кредиту, методах оцінки кредитоспроможності боржників, встановлення конструктивного діалогу задля вдалої та прийнятної реструктуризації боргу для обох сторін, вдосконаленням нормативної бази та запозичення світового досвіду, але з урахуванням особливостей нашої країни.

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Верховна Рада України /Офіційний вебпортал // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/104349.html
3. Сабліна Н.В. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду здійснення кредитних операцій банку / Бізнесінформ // - 2012. - №7. – С.136-138
4. Новіков В. Практика роботи з проблемними активами банків: Світовий досвід / Вісник Національного банку України // - 2013. - № 13. – С.15-21.